

KODĖL VIENŲ SKIEPŲ PAKANKA VISAM GYVENIMUI, O KITUS REIKIA KARTOTI KASMET?

Imunizacija – saugus ir ekonomiškai būdas apsaugoti žmones, ypač kūdikius ir mažus vaikus, nuo tam tikrų infekcinių ligų. Visos ES šalys turi savo **skiepijimo planus**, kuriuose rekomenduojama, kada reikėtų skiepyti vaikus. Nepaisant to, Europoje daug vaikų lieka nepaskiepyti ir dėl to gali susirgti gyvybei pavojingomis ligomis. Kad būtų išvengta sunkių padarinių, itin svarbu užtikrinti, kad kiekviena bendruomenė būtų ne tik pasirengusi, bet ir gerai informuota.

Išsklaidyti mitus, skatinti mokslu grindžiamus argumentus ir pasirūpinti, kad žmonės suprastų skiepyti svarbą visais gyvenimo etapais, yra taip pat svarbu, kaip ir suteikti vienodas galimybes pasinaudoti skiepais, kurių yra jiems apsaugoti.

Vaikai skiepijami nuo 14 infekcijų

Pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorių naujagimiai, kūdikiams ir vaikams skiepijami valstybės lėšomis nuo 14 infekcijų (tuberkuliozės, hepatito B, kokliušo, difterijos, stabligės, poliomielitės, tymų, epideminio parotito, raudonukės, B tipo *Haemophilus influenzae*, pneumokokinės, žmogaus papilomos viruso (tik mergaitės), meningokokinės B tipo infekcijos, rotavirusinės infekcijos).

Jei abejojate, ar nuo tam tikrų ligų esate skiepytas, kreipkitės į sveikatos priežiūros įstaigą, kuri turi jūsų sveikatos istoriją. Taip pat imunitetą tam tikroms ligoms galima patikrinti atliekant specialius laboratorinius tyrimus.

Skiepyti suteiktos apsaugos trukmės konkrečiai ligai tiksliai įvardinti negalima, nes tai priklauso nuo daugelio faktorių: individualaus imuniteto ir sveikatos būklės, amžiaus, vakcinos rūšies, teisingai atlikto pirminės vakcinacijos kurso, skiepijimosi atlikimo procedūrų. Be to, persirgus natūraliai, daugelio infekcijų atveju, imunitetas taip pat nėra suformuojamas visam gyvenimui (pvz. difterija, stabligė, kokliušas), tad praėjus tam tikram laikotarpiui galima sirgti pakartotinai. Tačiau jei ir susirgsite infekcija, nuo kurios buvote skiepytas, liga pasireiškis lengvesne forma, išvengsite komplikacijų bei mirties.

Atlikus pilną vakcinacijos kursą, žmogui sukuriama ilgalaikis imunitetas. Tačiau kai kuriuos skiepus reikia atnaujinti ir pasiskiepyti papildomai susiruošus į kelionę.

Skiepiai nuo difterijos, stabligės ir kokliušo - nemokami

Todėl, kasmet yra atkreipiamas dėmesys į imunizacijos svarbą, minint Pasaulinę imunizacijos savaitę kviečiant visuomenę ir medikus atkreipti dėmesį į skiepyti nuo užkrečiamųjų ligų svarbą ir primenant, kad kai kuriuos vaikystėje gautus skiepus rekomenduojama atnaujinti.

Kodėl vienų skiepyti pakanka visam gyvenimui, o kitus reikia kartoti kasmet?

Kiekviena vakcina yra skiriama apsaugoti žmogaus organizmą nuo konkrečios infekcijos visą gyvenimą arba tam tikrą laikotarpį. Pavyzdžiui, gripo vakcina – vienam gripo sezonui, difterijos – 5-10 metų. Tai siejama su inaktyvuotomis vakcinomis, kurių sudėtyje nėra gyvų susilpnintų virusų, bakterijų ar jų dalelių, dėl šios priežasties ir reikia daugiau vakcinos dozių, kad būtų sukurtas pilnavertis imunitetas, bei reikalingos sustiprinančios (palaikomoji) vakcinos dozės, kurios pailgina imuniteto apsaugą iki sekančio skiepijimo.

Vakcinacija nuo erkinio encefalito – kas 5 metus

Lietuvoje registruojamas vienas didžiausių erkinio encefalito sergamumas Europoje. Erkinis encefalitas – tai ūmi virusinė centrinės nervų sistemos liga, kurią platina Ixodes genties erkės kraujo siurbimo metu. Galima užsikrėsti ir per nepasterizuotą, infekuotą erkinio encefalito virusu ožkų ar karvių pieną. Erkinio encefalito vakcina galima skiepyti vaikus nuo 1 m. amžiaus ir suaugusius. Pirminei imunizacijai reikalingos 3 vakcinų dozės. Pirmosios dvi dozės įskiepijamos 1-3 mėn. intervalu; trečiosios dozės įskiepijimo intervalas gali būti nuo 5 iki 12 mėn. po antrosios dozės įskiepijimo, priklausomai nuo vakcinų gamintojo. **Sustiprinančioji vakcinų dozė skiriama po 3 m. ir vėliau kitos palaikomosios (sustiprinančios) vakcinų dozės skiepijamos kas 5 m.** Po pilnos vakcinacijos (3 dozių) apie 97 % skiepytų asmenų susidaro apsauginis antikūnų titras. Pradėti skiepytis reikia ankstyvą pavasarį, kol dar neprasidėjęs erkių aktyvumas.

Skiepai nuo gripo – kasmet

Kasmet rudens-žiemos mėnesiais rekomenduojama pasiskiepyti nuo gripo infekcijos. Geriausia pasiskiepyti prieš prasidedant gripo sezonui, tačiau net ir sausio vasario mėnesiais skiepytis ne vėlu, kadangi gripo sezonas tęsiasi nuo spalio iki balandžio mėnesio, o pasiskiepijus maždaug per dvi savaites žmogaus organizme susidaro antikūnai kovai su gripo virusu. Skiepijimai nuo gripo rekomenduojami visiems asmenims (asmenys gali būti skiepijami nuo 6 mėn. arba nuo 3 m. amžiaus, priklausomai nuo vakcinų gamintojo), nepriklausantys rizikos grupėms skiepijami savo lėšomis, o valstybės lėšomis nuo gripo skiepijami šie rizikos grupių asmenys:

- 65 m. ir vyresni;
- nėščiosios;
- asmenys, gyvenantys socialinės globos ir slaugos įstaigose;
- asmenys, sergantys lėtinėmis širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo takų, inkstų ligomis, lėtinėmis ligomis susijusiomis su imuniniais mechanizmais, piktybiniais navikais;
- sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojai.

Į skiepų kabinetą – ir prieš kelionę

Nepaisant to, kad kai kurių infekcijų Lietuvoje nėra registruojama ar registruojami pavieniai atvejai, šios ligos vis dar egzistuoja kitose šalyse. Keliautojai net nežinodami gali šias ligas įvežti į mūsų šalį bei infekuoti imlius asmenis (neskiepytus ar nepilnai skiepytus). Rizika užsikrėsti ar susižeisti keliaujant priklauso nuo daugelio faktorių – nuo regiono, kuriame lankomasi, asmens amžiaus ir sveikatos būklės, kelionės trukmės, veiklos įvairovės. Todėl skiepytis reikia įvertinus visas aplinkybes, pvz. – jei žmogus vyksta į kelionę ir yra tam tikrų infekcijų grėsmė (pvz. vyksta protrūkis, yra didelis sergamumas tam tikra infekcija ar yra endeminė tam tikro sukėlėjo teritorija) tuomet yra rekomenduojamo ar privalomo pobūdžio skiepai. (Jei anksčiau nebuvo pasiskiepiję ar persirgę, tai dažniausiai keliautojai skiepijasi **nuo hepatito A, hepatito B, vidurių šiltinės, atlieka difterijos stabiligės revakcinaciją**). Jeigu asmuo keliauja į endeminę poliomielioto teritoriją, tuomet reikalinga viena sustiprinančioji vakcinų dozė nuo poliomielioto infekcijos dozė. Jei keliauja į endeminę geltonojo drugio teritoriją, rekomenduojama/privaloma pasiskiepyti nuo geltonojo drugio infekcijos.

Nuo tymų nemokamai skiepijami vaikai ir kontaktiniai asmenys

Lietuvoje tymų vakcina pradėta skiepyti nuo 1964 m. viena vakcinų dozė, o nuo 1988 m. dviem vakcinų dozėmis. Ypatingai susirūpinti turėtų tie, kurie liko visai neskiepyti arba buvo paskiepyti viena vakcinų dozė. Jei asmuo nežino savo skiepijimų būklės, jis turi galimybę atlikti kraujo tyrimą ir įsitikinti dėl imlumo tymams.

Taip pat itin budrūs turėtų būti kūdikius auginantys tėvai. Pirmąją vakcinų dozė kūdikiai skiepijami sulaukę 15 mėnesių amžiaus (antrąją – 6-7 metų), tad iki tol laiko juos gali užkrėsti šeimos nariai.

Kas gali skiepytis tymų vakcina „Priorix“ PSDF biudžeto lėšomis:

- Vaikai, kurie nebuvo paskiepyti dėl tam tikrų priežasčių pagal vaikų profilaktinių skiepijimų kalendorių.
- Kontaktiniai asmenys, kurie buvo sąlytyje su sergančiuoju tymais, skiepijami viena „Priorix“ vakcinų dozė.
- Kontaktinių asmenų sąrašą sudaro visuomenės sveikatos specialistas, gavęs pranešimą apie tymų ligos atvejo įtarimą.
- Asmuo, žinantis, kad buvo kontakte su sergančiuoju ir dėl tam tikrų priežasčių neįtrauktas į kontaktinių asmenų sąrašą, gali kreiptis į teritorinį visuomenės sveikatos centrą.

Gripo vakciną rekomenduojama skiepyti kiekvienais metais, nes gripo virusai pasižymi gebėjimu greit mutuoti, todėl gripo vakcinų sudėtis peržiūrima kiekvienais metais, siekiant efektyviai apsaugoti gyventojus nuo kasmet besikeičiančių gripo virusų. Kasmet yra pagaminama nauja vakcina, kuri geriau atitinka cirkuliuojančius gripo virusus.

Publikaciją parengė gimnazijos vss pagal užkrečiamų ligų ir AIDS centro pateiktą informaciją
<http://www.ulac.lt/naujienos/pranesimai-spaudai/minedami-europos-imunizacijos-savaite-medikai-primena-kuriuos-skiepus-reikia-atnaujinti>

